

แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการป่าชุมชน ตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

Ways of Promoting the Strength in Forest Community Management of Nongkhrok Sub-district, Muang District, Sisaket Province

ธัญรัตน์ แจ่มใส¹
อานนท์ ตั้งพิทักษ์ไกร²

บทคัดย่อ

การวิจัย ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย (1) เพื่อศึกษาสถานภาพและบริบทในการจัดการ ป่าชุมชนตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ (2) เพื่อค้นหาแนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มเป้าหมาย มีจำนวนทั้งสิ้น 91 คน โดยแบ่ง เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้บริหารหน่วยงานป่าไม้จังหวัดศรีสะเกษ และหัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ศรีสะเกษ 9 (โนนลาน) จำนวน 2 คน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน ผู้แทนสถานศึกษา จำนวน 1 คน พระสงฆ์จำนวน 1 รูป ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน ปราชญ์ท้องถิ่น จำนวน 1 คน คณะกรรมการป่าชุมชน 2 คน และตัวแทนครัวเรือนในพื้นที่จำนวน 30 คน จำนวนทั้งสิ้น 41 คน การสนทนากลุ่มกับหน่วยงานด้านป่าไม้ ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ คณะกรรมการป่าชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่น และตัวแทนครัวเรือนในพื้นที่ จำนวน 20 คน และ การประชุมนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการป่าชุมชน กับตัวแทนหน่วยงานด้านป่าไม้ ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน คณะกรรมการป่าชุมชน และตัวแทนครัวเรือนในพื้นที่ จำนวนทั้งสิ้น 30 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการจำแนกขั้นตอนการวิเคราะห์ออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

การวิเคราะห์ด้วยวิธีอุปนัย การตรวจสอบข้อมูล การทำดัชนีข้อมูล การทำข้อสรุปชั่วคราวและกำจัดข้อมูล และ การสร้างบทสรุป ผลการศึกษา พบว่า

1. สถานภาพและบริบทการจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ป่าชุมชนหนองครก หรือ ป่าชุมชนหนองม่วง มีพื้นที่ทั้งหมดอยู่ 3 แปลง เนื้อที่รวม 1,917 ไร่ แบ่งการบริหารจัดการออกเป็น ป่าชุมชนบ้านหนองม่วง จำนวน 1,111 ไร่ ป่าชุมชนบ้านหนองสง หมู่ 3 จำนวน 300 ไร่ และป่าชุมชนบ้านหนองกิโหล หมู่ 2 จำนวน 506 ไร่ โดยป่าชุมชนบ้านหนองม่วงเป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการป่าทั้งหมด และได้ทำการขึ้นทะเบียนป่าชุมชนในปี พ.ศ. 2545 การบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครกมีคณะกรรมการ ป่าชุมชนดูแลร่วมกัน มีการตั้งกฎระเบียบ จุดเด่นคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการป่าชุมชน มีความเข้มแข็ง มีการบริหารจัดการป่าชุมชนตามแนวพระราชดำริ ของในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้แก่ การอนุรักษ์ป่าและสิ่งแวดล้อม การฟื้นฟูสภาพป่าและการปลูกป่า และการพัฒนาเพื่อให้ชุมชนอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน

2. แนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

คำสำคัญ : ป่าชุมชน, การบริหารจัดการ, ความเข้มแข็ง

¹ผู้อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

²อาจารย์ประจำสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

พบว่า มีแนวทางและรูปแบบการบริหารจัดการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน และแนวทางการบริหารจัดการของคณะกรรมการป่าชุมชน มีแนวทางการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ทั้งหน่วยงานป่าไม้ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีแนวปฏิบัติที่ยึดหลักการดูแลป่าตามแนวพระราชดำริ ของในหลวงรัชกาลที่ 9 ซึ่งเน้นการจำแนกออกเป็นหมวดหมู่สำคัญ

ABSTRACT

This research entitles with “approach of empowerment to strengthen community forest administration, NongKrokTambon, Muang district, Sisaket province”. This research is the qualitative research of objective (1) to study the status & context of community forest, NongKrokTambon, Muang district, Sisaket province (2) to search the approach of strengthening empowerment of community forest administration, NongKrokTambon, Muang district, Sisaket province. The target group of research is 91 respondents by means of in-dept interview & Sisaket Forest Executive officer and head official of forest conservation on SK 9 (Noon Lan) at 2 respondents, local administrative organization officer 1 respondent, educational agency 1 person, monk 1 person, community agent 3 persons, local wisdom philosopher 1 person, community forest committee 2 persons, household agent 30 persons at all entire total 41 respondents. The focus group is comprised with agent of forest administration division, local administration organization agent, community leader, monk of community forest committee, local wisdom philosopher, and area house hold agency 20 respondents including approach representing meeting. The team research of administration division is involved with area forest, local administration organization agent, community leader, community forest committee, area household agent meeting participant 30 respondents. Also, the data manipulation is the qualitative research methodology by stratified technique analyze 5 steps such as (1) analyze of inductive (2) data monitor (3)

ที่คณะกรรมการป่าชุมชนตำบลหนองม่วงและประชาชนในพื้นที่ป่าชุมชนตำบลหนองครก ได้ยึดถือปฏิบัติ โดยแนวทางที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ แนวทางในการอนุรักษ์ป่าและสิ่งแวดล้อม แนวทางในการฟื้นฟูสภาพป่าและการปลูกป่า และแนวทางในการพัฒนาเพื่อให้ชุมชนอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน

data index glossary (4) temporary conclusion & data abortion and (5) summary formulation. The research study has the Preliminary results of as follow.

1. The status & Community forest administration context is from NongKrokTambon, Muang district, Sisaket province. It finds with NongKrokTambon, NongMong Community Forest being total area of 3 sections, total area at 1,917 Rai which divided into administration of community being NongMong Community Forest 1,111 Rai, Community Forest of Nong Song Moo.3 for 300 Rai that is the rest of Community Forest Nong Kilo, Moo.2 also. The outstanding requirement is linkage of forest area one section from Moo.3 PaaNongSoung which is center of administration and cooperation. Community forest NongKrok has registered with Forest Division at 1,917 Rai, B.E.2545 until at present. The style of committee administration mutual collaborates with 3 villages that each of village 10 people's total committee at 30 persons. This is called with Committee of Community Forest NongKrok Tambon and Community Forest Committee regulations in objective with people taking action. The remarkable point is the supporting local administration organization in area activities continuously & strengthening NongMongTambon Community Committee and Royal Forest Project Community Forest Administration from 9 reign King such as 1) forest conservation & environment 2) forest restoration and forest cultivation 3) development of community to sustainable development.

2. The approach of empowerment strengthen com-

munity forest administration committee NongKrok, Muang district, Sisaket province finds with community forest administration emphasis on people participation and approach of community forest committee style. Additionally, the principle of forest theory has been affected on Royal Project from Phumipol King that the fundamental aspect has related with classification from NongMong community forest committee and people

around NongKrokTambon community forest area pragmatic action authentically. The crucial pillars has 3 items such as 1) forest conservation and environment 2) forest restoration & cultivation and 3) development of community being & sustainable forest.

บทนำ

การจัดการทรัพยากรป่าชุมชน เป็นรูปแบบการจัดการป่าชุมชนที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการป่าชุมชน โดยมีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน ซึ่งรูปแบบการจัดการป่าชุมชนมีกระจายทั่วไปในพื้นที่ต่างๆ โดยในประเทศไทย มีกระจายตามภูมิภาคต่างๆ โดยเฉพาะภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในเขตบริเวณพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคเหนือประเทศไทยและราชอาณาจักรกัมพูชา ทั้งนี้จังหวัดศรีสะเกษเป็นจังหวัดในเขตพื้นที่ชายแดนที่มีพื้นที่ป่าชุมชนจำนวนมากและเป็นแหล่งทรัพยากรป่าไม้ที่สำคัญโดยเฉพาะไม้พะยูนซึ่งมีกระจายอยู่ทั่วไปในเขตพื้นที่ป่าชุมชน โดยป่าชุมชนตำบลหนองครกถือเป็นป่าชุมชนที่เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในผืนป่าชุมชนดังกล่าวเพื่อการดำรงชีพ และเพื่อสร้างรายได้เสริมจากการหาของป่าไปจำหน่าย ในปัจจุบันนี้ป่าชุมชนตำบลหนองครก มีการบริหารจัดการโดยชุมชน ซึ่งมีคณะกรรมการป่าชุมชนที่ถูกคัดเลือกมาจากบ้านหนองม่วง หมู่ที่ 8 ตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ มาคอยดูแลผืนป่าชุมชนดังกล่าว ทั้งนี้ป่าชุมชนตำบลหนองครกมียังเป็นอาหารธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์เพราะมีทั้งพันธุ์พืชผักนานาชนิด และสมุนไพรหายาก เห็ดป่า สัตว์ป่าต่างๆ และนกนานาชนิด อีกทั้งยังติดกับลำห้วยธรรมชาติที่มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ทั้งพันธุ์ไม้และสัตว์น้ำต่างๆ ในปัจจุบันนี้ป่าชุมชนตำบลหนองครกได้ถูกจดทะเบียนเป็นป่าชุมชนและมีประชาชนในพื้นที่ดูแลผ่านรูปแบบคณะกรรมการป่าชุมชนตำบลหนองครก โดยมีหน่วยงานราชการ

ในพื้นที่เป็นพี่พี่ปรึกษาและคอยให้การสนับสนุนกิจกรรมเรื่อยมา และทำให้การจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครกประสบความสำเร็จ โดยผ่านการบริหารจัดการของทุกภาคส่วน สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ป่าชุมชนตำบลหนองครก มีรูปแบบการบริหารจัดการที่ชัดเจน มีแผนงานและแนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน จนกลายเป็นป่าชุมชนต้นแบบอีกแห่งหนึ่งในเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ป่าชุมชนตำบลหนองครก เป็นป่าผืนใหญ่อันอุดมสมบูรณ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ปัจจุบันนี้ตั้งอยู่ในพื้นที่ของบ้านหนองม่วง หมู่ที่ 8 ตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ เป็นป่าต้นน้ำ ลำธารสำคัญ มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ มีพันธุ์ไม้นานาชนิด และระบบนิเวศอื่นๆ ซึ่งในอดีตชาวบ้านมีการแผ้วถางเพื่อทำไร่ป่อ ต่อมาประชาชนได้เลิกทำไร่ป่อเนื่องจากราคาคาตกต่ำส่งผลต่อรายได้ของประชาชน ทำให้สภาพป่ากลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง ปัจจุบันป่าโนนคำหมากก่องหรือป่าชุมชนตำบลหนองครกเป็นแหล่งทรัพยากรของประชาชนในพื้นที่ซึ่งวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่บริเวณดังกล่าว คณะกรรมการป่าชุมชนตำบลหนองครก (วิไลพร บุญตาโลก. 2559, 24 มกราคม. สัมภาษณ์) ได้อธิบายว่าป่าชุมชนตำบลหนองครกเป็นแหล่งอาหารสำคัญของประชาชนในพื้นที่ อาทิ เห็ดต่างๆ หน่อไม้ ผักป่านานาชนิด ผลไม้ป่า พืชสมุนไพร ไข่มดแดง เป็นต้น ในปัจจุบันประชาชนในพื้นที่ได้มีความพยายามรักษาผืนป่าแห่งนี้ไว้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป แม้ว่า

จะมีโครงการขอใช้ที่ดินแปลงดังกล่าวนี้เพื่อนำไปก่อสร้างสถาบันการศึกษาในขณะเดียวกันประชาชนในบริเวณดังกล่าวได้มีความพยายามในการพัฒนาความเข้มแข็งให้กับแกนนำชุมชนโดยการจัดตั้งอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสป.) เพื่อทำหน้าที่ในการพิทักษ์ผืนป่าและบริหารจัดการผืนป่าเพื่อให้ทรัพยากรป่าชุมชนตำบลหนองครกเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญของประชาชนในพื้นที่และมีระบบนิเวศที่สมดุลต่อไป ดังนั้น คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาสถานภาพและบริบทในการจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครกอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ รวมถึงการค้นหาแนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครกอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ และเพื่อนำเสนอแนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อให้เป็นป่าชุมชนต้นแบบในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ โดยประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการป่าชุมชนให้มีความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพและบริบทในการจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อค้นหาแนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1.1 ศึกษาสถานภาพและบริบทในการจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
- 1.2 ค้นหาแนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
- 1.3 นำเสนอแนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครกอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

2. ขอบเขตพื้นที่การวิจัย ได้แก่ พื้นที่ป่าชุมชนตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ บ้านหนองม่วง หมู่ที่ 8 ตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

3. กลุ่มเป้าหมายการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ศรีสะเกษ 9 (โนนลาน) จำนวน 2 คน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน ผู้แทนสถานศึกษา จำนวน 1 คน พระสงฆ์จำนวน 1 รูป ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน ประชาชนท้องถิ่น จำนวน 1 คน คณะกรรมการป่าชุมชน 2 คน และตัวแทนครัวเรือนในพื้นที่จำนวน 30 คน จำนวนทั้งสิ้น 41 คน และตัวแทนสำหรับการสนทนากลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 30 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 91 คน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ คณะผู้วิจัยกำหนดวิธีการวิจัย โดยจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และ 2) การสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม โดยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นการเก็บข้อมูลจากเอกสารรายงานของหน่วยงานในพื้นที่โดยคณะผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลไปยังหน่วยงานในพื้นที่เป้าหมายและพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเอกสารรายงานดังกล่าว ได้แก่ แผนพัฒนา 3 ปี องค์การบริหารส่วนตำบลหนองครก (พ.ศ.2557 - 2559) เอกสารรายงานประจำปี ศูนย์ประสานงานป่าไม้จังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ.2558

2. การสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 2.1 การประชุมทีมวิจัยและผู้ช่วยวิจัยเพื่อศึกษารายละเอียดและทำความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์เจาะลึกหน่วยงาน และแบบสัมภาษณ์เจาะลึกตัวแทนครัวเรือน

- 2.2 การกำหนดนัดหมายวันเวลาสถานที่กับกลุ่มเป้าหมายที่จะทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม และการประชุมนำเสนอแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

- 2.3 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เชิญร่วมประชุมชี้แจงการดำเนินการวิจัย ไปยังหน่วยงานด้านป่าไม้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา วัด ผู้นำชุมชน ประชาชนท้องถิ่น คณะกรรมการป่าชุมชน และตัวแทนครัวเรือนในพื้นที่

- 2.4 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้นำชุมชนในการประสานงานและเตรียมการจัดประชุมสนทนากลุ่ม

- 2.5 ทำหนังสือขอเชิญประชุมนำเสนอแนวทางการ

เสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ไปยังหน่วยงานด้านป่าไม้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสถานศึกษา วัด ผู้นำชุมชน ประชาชน ท้องถิ่น คณะกรรมการป่าชุมชน และตัวแทนครัวเรือนในพื้นที่

2.6 คณะผู้วิจัยร่วมประชุมสรุปผลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม และการประชุมนำเสนอแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล โดยจำแนกขั้นตอนออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (2) การตรวจสอบข้อมูล (3) การทำดัชนีข้อมูล (4) การทำข้อสรุปชั่วคราวและกำจัดข้อมูล และ (5) การสร้างบทสรุป (รัตนะ บัวสนธิ์, 2556 : 141 - 149) ดังมีรายละเอียดขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) การวิเคราะห์สรุปอุปนัยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างข้อสรุปชั่วคราวที่เป็นรูปธรรมจากการลงพื้นที่ ภาคสนามในพื้นที่เป้าหมายแต่ละครั้ง อาทิ บริบทชุมชน บริบทและสภาพป่าชุมชน แล้วดำเนินการสรุปข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ภาคสนามแต่ละพื้นที่ และเชื่อมโยงข้อสรุปเข้าด้วยกัน และเพื่อสร้างบทสรุปข้อมูล

2. การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพของข้อมูล โดยการตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวได้มาจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม รวมทั้ง การประชุมนำเสนอแนวทาง ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data triangulation) เพื่อที่จะพิสูจน์ว่า ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นั้น มีความถูกต้องหรือไม่ (สุรางค์ จันทวานิช, 2553 : 128 - 130) โดยทำการตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลในด้านของเวลา สถานที่ และบุคคล ให้ครบทั้ง 3 ด้าน เพื่อเป็นการยืนยันข้อมูลให้เกิดความถูกต้องและชัดเจน

2.1 แหล่งเวลา โดยการนำข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และประชุมนำเสนอแนวทาง มาทำการตรวจสอบและเปรียบเทียบผลว่าข้อมูลแต่ละส่วนที่ได้รับจากการรวบรวมจะมีความเหมือนหรือแตกต่างกันในส่วนใด อย่างไร โดยผู้วิจัยพบว่าข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการประชุมนำเสนอแนวทาง เป็นข้อมูลที่ตรงกันและเชื่อถือได้

2.2 แหล่งสถานที่ โดยการนำข้อมูลที่ได้รับจากการรวบรวม ณ สถานที่ต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลในสถานที่ที่แตกต่างกันทั้งการสัมภาษณ์ในครัวเรือน และการสนทนากลุ่มในพื้นที่เป้าหมาย การประชุมนำเสนอแนวทางในพื้นที่ มาทำการตรวจสอบและเปรียบเทียบผลว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันในส่วนใดอย่างไรซึ่งผู้วิจัยพบว่าข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการประชุมนำเสนอแนวทางจากแต่ละแหล่งสถานที่ เป็นข้อมูลที่พิจารณาแล้วตรงกันและเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้

2.3 แหล่งบุคคล โดยการนำข้อมูลที่ได้มาจากการรวบรวมจากสัมภาษณ์ตัวแทนครัวเรือน การสนทนากลุ่มกับตัวแทนครัวเรือนในชุมชนที่เกี่ยวข้องโดยตรง และการประชุมนำเสนอแนวทางกับผู้นำชุมชน และตัวแทนหน่วยงานในท้องถิ่น โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบดูว่า เมื่อผู้วิจัยนำข้อมูลดังกล่าวไปทำการสัมภาษณ์โดยการเปลี่ยนผู้ให้ข้อมูลเป็นคนอื่น ซึ่งไม่ซ้ำกับคนเดิม และข้อมูลที่ได้รับมานั้นมีความสอดคล้องกัน และเป็นข้อมูลเหมือนเดิมไม่มีความแตกต่างกันในส่วนใด

3. การทำดัชนีข้อมูล คือ การจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมและบันทึกไว้ในบันทึกภาคสนาม โดยอาศัยคำหรือข้อความหนึ่งๆ กำหนดหมวดหมู่ข้อมูลนั้นเพื่อช่วยให้ผู้วิจัยสามารถนำคำหรือข้อความมาสังเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ได้ ทั้งนี้การทำดัชนีประกอบด้วยการจัดทำบัญชีดัชนีการปรับปรุงรายการคำหรือข้อความในดัชนี และการจัดทำคำอธิบายให้คำจำกัดความดัชนีข้อความแต่ละตัว และการทำดัชนีในบันทึกภาคสนาม

4. การทำข้อสรุปชั่วคราวและการกำจัดข้อมูล ผู้วิจัยจะเชื่อมโยงคำหรือคำหลักเข้าด้วยกัน โดยใช้ข้อความหรือประโยคอธิบายความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของดัชนีคำหรือคำหลักเหล่านั้น การทำข้อสรุปชั่วคราวจำเป็นต้องอาศัยทักษะการเขียน และการใช้หลักภาษา ข้อความเชื่อมโยงความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในเชิงเหตุผลระหว่างดัชนีต่างๆ

5. การสร้างบทสรุป คือ การเขียนข้อค้นพบจากงานวิจัย ผู้วิจัยวางแผนในการเขียนเชื่อมโยงข้อสรุปแต่ละชุดเข้าด้วยกัน ตามลำดับความเกี่ยวข้องของแต่ละข้อสรุป และจะดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งหมด กระทั่งได้บทสรุปทั้งหมดของคำตอบให้กับปัญหาการวิจัยในครั้งนี้ และการพิสูจน์บทสรุปจะมีลักษณะเป็นการเชื่อมโยงสิ่งที่มีความเป็นนามธรรมกลับไปสู่ข้อเท็จจริงเชิงรูปธรรมอีกครั้ง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ คณะผู้วิจัยพบว่า

1. สถานภาพและบริบทการจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ป่าชุมชนหนองครก หรือ ป่าชุมชนหนองม่วง มีพื้นที่ทั้งหมดอยู่ 3 แปลง เนื้อที่รวม 1,917 ไร่ โดยแบ่งแยกให้มีการบริหารจัดการโดยชุมชน เป็นป่าชุมชนบ้านหนองม่วง พื้นที่ 1,111 ไร่ ป่าชุมชนบ้านหนองสง หมู่ 3 พื้นที่กว่า 300 ไร่ ที่เหลือเป็นของป่าชุมชนบ้านหนองกิโล หมู่ 2 ลักษณะเด่นของป่าแห่งนี้คือเป็นป่าที่มีพื้นที่เชื่อมติดต่อกัน มีเพียงแปลงเดียวที่แยกออกจากแปลงอื่นๆ คือ หมู่ 3 ป่าหนองสง ป่าชุมชนบ้านหนองม่วง เป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการและประสานงานการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน ป่าชุมชนตำบลหนองครก ได้ทำการขึ้นทะเบียนกับกรมป่าไม้ ในพื้นที่จำนวน 1,917 ไร่ ในปี พ.ศ. 2545 และมีการดำเนินงานมาจนถึงปัจจุบันโดยมีรูปแบบการทำงานของคณะกรรมการ ป่าชุมชน ดูแลร่วมกัน 3 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 10 คน รวมคณะกรรมการจำนวน 30 คน เรียกรวมกันว่าคณะกรรมการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก มีการตั้งกฎระเบียบป่าชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้ปฏิบัติตาม จุดเด่นสำคัญคือการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่สนับสนุนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้คณะกรรมการป่าชุมชนบ้านหนองม่วงยังมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการป่าชุมชนตามแนวพระราชดำริด้านการป่าไม้ ของในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้แก่ 1) การอนุรักษ์ป่าและสิ่งแวดล้อม 2) การฟื้นฟูสภาพป่าและการปลูกป่า และ 3) การพัฒนาเพื่อให้ชุมชนอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืนประการสำคัญคือ การคำนึงถึงคุณค่าของป่าไม้ ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้ออำนวยประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้แก่ประชาชนในพื้นที่และประเทศชาติ ป่าชุมชนหนองม่วงมีความอุดมสมบูรณ์ทำให้สภาพภูมิอากาศในบริเวณดังกล่าวอยู่ในสภาวะปกติ มีพันธุ์ไม้และสัตว์ป่านานาชนิด อีกทั้งยังเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจแก่ประชาชนในพื้นที่ ป่าชุมชนหนองครกเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่ประชาชนตำบลหนองครกได้ใช้ประโยชน์ทั้งด้านการอุปโภคและบริโภค มีการเก็บหาของป่าอย่างสม่ำเสมอ แม้ปัจจุบันได้มีแรงผลักดันให้เกิดการบุกรุกลักลอบตัดไม้หวงห้าม แต่คณะกรรมการป่าชุมชนหนองครกได้มีมาตรการในการควบคุมดูแลทรัพยากรป่าไม้ในเขตพื้นที่ป่าชุมชนดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

2. แนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหาร

จัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ การบริหารจัดการป่าชุมชนโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนการในดูแลบริหารจัดการป่า 4 ประการสำคัญ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ การสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ทำให้การจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครกมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการป่าชุมชนโดยหน่วยงานที่สำคัญได้แก่ ศูนย์ประสานงานป่าไม้จังหวัดศรีสะเกษ หน่วยป้องกันรักษาป่าที่ ศรีสะเกษ 9 โนนลาน ศูนย์ศึกษาและพัฒนาวนศาสตร์ชุมชนที่ 5 หน่วยงาน 1 อำเภอน้ำเกลี้ยง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองครก วัดป่าหนองม่วง และชุดปฏิบัติการระดับจังหวัด ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานอนุรักษ์ป่าชุมชนตำบลหนองครกประสบผลสำเร็จ จนได้รับการสนับสนุนและรางวัลในหลายด้าน การสนับสนุนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งจากหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ที่ส่งผลให้การดำเนินงานการจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครกประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม การอนุรักษ์ป่าชุมชน เช่น กิจกรรมการปลูกป่า การบริหารจัดการในรูปแบบป่าชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ หลักแนวความคิดดูแลป่าตามแนวพระราชดำริส่งผลให้รูปแบบการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครกประสบผลสำเร็จ เกิดความเข้มแข็ง โดยหลักแนวความคิดกล่าวได้ยึดหลักการแนวคิดพระราชดำริ ของในหลวงรัชกาลที่ 9 ซึ่งในเบื้องต้นมีการจำแนกออกเป็นหมวดหมู่สำคัญ ที่คณะกรรมการป่าชุมชนตำบลหนองม่วงและประชาชนโดยรอบพื้นที่ป่าชุมชนตำบลหนองครก ได้ยึดถือปฏิบัติ หลักแนวความคิดสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) การอนุรักษ์ป่าและสิ่งแวดล้อม 2) การฟื้นฟูสภาพป่าและการปลูกป่า และ 3) การพัฒนาเพื่อให้ชุมชนอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ สามารถอภิปรายจากข้อค้นพบในเบื้องต้นของการทำวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

สถานภาพและบริบทการจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ป่าชุมชนหนองครกหรือป่าชุมชนหนองม่วง เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ไม้ มีการ

บริหารจัดการร่วมกันของชุมชนรอบป่า ซึ่งได้แก่ บ้านหนองม่วง หมู่ 8 บ้านหนองสง หมู่ 3 และ บ้านหนองกิโล หมู่ 2 เนื้อที่รวมทั้งหมด 1,917 ไร่ และทำการขึ้นทะเบียนเมื่อปี 2545 ซึ่งมีการแบ่งแยกให้ชุมชนโดยรอบป่ามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมกัน โดยได้กำหนดให้บ้านหนองม่วงหมู่ 8 เป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการเนื่องจากมีคณะกรรมการที่มีความเข้มแข็งรวมทั้งมีคณะกรรมการป่าชุมชนดูแลร่วมกับประชาชน นอกจากนี้ยังมีการตั้งกฎระเบียบเพื่อดูแลป่าชุมชน การบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น จุดเด่นของการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก เน้นการบริหารจัดการป่าชุมชนตามแนวพระราชดำริด้านการป่าไม้ ซึ่งได้แก่ การอนุรักษ์ป่าและสิ่งแวดล้อม การฟื้นฟูสภาพป่าและการปลูกป่า และการพัฒนาเพื่อให้ชุมชนอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน ป่าชุมชนหนองครกถือเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในพื้นที่ เนื่องจากประชาชนพึ่งพิงป่าชุมชนในด้านปัจจัย 4 ทั้งแหล่งอาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย ปัญหาสำคัญในพื้นที่ป่าชุมชนตำบลหนองครก คือการลักลอบตัดไม้หวงห้าม ซึ่งคณะกรรมการป่าชุมชนหนองครกได้มีมาตรการในดูแลพื้นที่ป่าชุมชนอย่างต่อเนื่องโดยขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก อำเภอเมืองจังหวัดศรีสะเกษ การบริหารจัดการป่าชุมชนโดยเน้นมีส่วนร่วมของประชาชนตามรูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนการในดูแลบริหารจัดการป่าในขณะเดียวกันจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการโดยชุมชนและกำหนดแผนงานหรือแนวทางการบริหารจัดการป่าชุมชนให้มีความชัดเจนเพื่อให้การบริหารจัดการป่าชุมชนประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ ประวัติ สมเป็น (2544) อัมพาพรณ พงศ์ผลาดิสัย (2545) และ คมเดช จันโตรี (2547) ซึ่งได้รายงานผลว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการและใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นเพื่อให้ยั่งยืน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ การสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ทำให้การจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครกมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการป่าชุมชน นอกจากนี้การสนับสนุนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งจากหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้การดำเนินงานการจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครกประสบผล

สำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ วรรัตน์ วัฒนชนโนบล และคณะ (2553) ซึ่งได้รายงานผลว่า บทบาทการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นจำเป็นต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วม เช่น กิจกรรมการปลูกป่า การบริหารจัดการในรูปแบบป่าชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ หลักแนวคิดการดูแลป่าอีกประการที่ควรยึดถือปฏิบัติได้แก่การยึดแนวพระราชดำริในการบริหารจัดการป่าชุมชนส่งผลให้ป่าชุมชนตำบลหนองครกประสบผลสำเร็จ เกิดความเข้มแข็ง โดยหลักแนวคิดดังกล่าวได้ยึดหลักการแนวคิดพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ซึ่งหลักแนวคิดสำคัญ ได้แก่ การอนุรักษ์ป่าและสิ่งแวดล้อม การฟื้นฟูสภาพป่าและการปลูกป่าและการพัฒนาเพื่อให้ชุมชนอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ จากผลการวิจัยทำให้ทราบถึงหลักการบริหารจัดการป่าชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนจำเป็นต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชน ตามรูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนการในดูแลบริหารจัดการป่า ในขณะเดียวกันจำเป็นต้องมีการกำหนดแผนงานหรือแนวทางการบริหารจัดการป่าชุมชนให้มีความชัดเจนจากทุกภาคส่วน ทุกระดับ เพื่อให้การดำเนินงานการจัดการป่าชุมชน ประสบผลสำเร็จ และมีความยั่งยืน คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในเบื้องต้นที่สำคัญ โดยแบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับครอบครัวและชุมชน 2) ระดับหน่วยงานท้องถิ่น และจังหวัด และ 3) ระดับนโยบายและระดับประเทศ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะระดับครอบครัวและชุมชน

1.1. เด็ก เยาวชน และประชาชนในพื้นที่ควรให้ความสำคัญ ตระหนัก รู้คุณค่าของทรัพยากรป่าชุมชนและเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ

1.2 ประชาชนในพื้นที่ต้องยึดหลักการดำเนินชีวิตตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อการดำรงชีวิตที่ปกติสุข ไม่เบียดเบียนทรัพยากรในท้องถิ่น

1.3 ครอบครัวและชุมชนควรให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรป่าชุมชนเพื่อให้เกิด

ความสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย

1.4 ผู้นำชุมชน คณะกรรมการป่าชุมชนเป็นบุคคลที่เป็นผู้นำ และมีส่วนช่วยในการเอื้ออำนวยให้ประชาชนในพื้นที่มาร่วมรักษา ปกป้องป่าชุมชนในท้องถิ่น ดังนั้นต้องปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีไม่แสวงผลประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรในชุมชน และควรมีการส่งเสริมให้เด็ก เยาวชนมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการป่าชุมชน

1.5 ควรมีการประชุมสัมพันธเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนควรทำอย่างต่อเนื่อง ผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ ที่หลากหลาย

1.6 ควรมีการจัดทำแผนงานในการพัฒนาทรัพยากรป่าชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนให้มีความชัดเจน

1.7 ชุมชนควรสร้างแผนงานการอนุรักษ์ป่า เชื่อมโยงการทำงานร่วมกับเครือข่ายอื่น ในระดับพื้นที่เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายในการดูแลและการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่

1.8 สร้างแนวทางและแผนงานในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน เพื่อให้ ร่วมสานต่อและขับเคลื่อนงานอนุรักษ์ป่าชุมชนให้ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะระดับหน่วยงานท้องถิ่น และจังหวัด

2.1 หน่วยงานระดับท้องถิ่น และระดับจังหวัด ควรกำหนดแผนงานและแนวทางที่ชัดเจนในการจัดการป่าชุมชนในพื้นที่

2.2 หน่วยงานในระดับพื้นที่ควรส่งเสริมแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ อาทิ การส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสม

2.3 ปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล ด้วยความโปร่งใส และไม่แสวงผลประโยชน์กับประชาชน หรือบุคคลอื่นๆ

3. ข้อเสนอแนะระดับนโยบายและระดับประเทศ

3.1 รัฐบาลควรให้การสนับสนุนแนวทางการดำเนินงานการจัดการป่าชุมชนให้มีความชัดเจน ทั่วถึงทุกพื้นที่

3.2 รัฐบาลควรพิจารณาทบทวน นโยบายบางเรื่องที่ไม่เอื้อในการจัดการป่าชุมชนและควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรอย่างเต็มที่ในชุมชนท้องถิ่น

3.3 ดำเนินการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ในแต่ละนโยบายเพื่อประเมินผลและพิจารณาทบทวนประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในนโยบายดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

3.4 ควรดำเนินการกำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการด้านป่าชุมชนและทรัพยากรในท้องถิ่นอื่นๆ อย่าง

สม่ำเสมอ

4. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

4.1 ควรมีการทำวิจัยเรื่อง คุณค่าด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมกับการบริหารจัดการป่าชุมชนเพื่อประเมินคุณค่าและมูลค่าของทรัพยากรป่าชุมชนที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอันจะนำไปสู่การวิเคราะห์แนวโน้มการบริหารจัดการทรัพยากรป่าชุมชนให้ยั่งยืนในอนาคต

4.2 ควรมีการทำวิจัยเรื่อง ความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติในเขตพื้นที่ป่าชุมชน เพื่อให้ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบอันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศรอบป่าชุมชนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

4.3 ควรมีการศึกษาแนวทางการสร้างอาชีพที่เหมาะสมแก่ประชาชนในเขตพื้นที่ป่าชุมชน และแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงนิเวศในเขตพื้นที่ป่าชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมของเด็กเยาวชน และประชาชนที่สนใจในการร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชนต่อไปในอนาคต

4.4 ควรจะมีการทำวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการรูปแบบป่าชุมชนของคณะกรรมการป่าชุมชน เพื่อประเมินศักยภาพและหาแนวทางในการส่งเสริมศักยภาพชุมชนในการ

เอกสารอ้างอิง

- คมเดช จันโทริ. (2547). ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกพระกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนโคกสูง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม. รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ประวดี สมเป็น. (2544). การมีส่วนร่วมในการจัดการและใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืนของโรงเรียนและชุมชนที่อาศัยใกล้ป่าชุมชนริมแม่น้ำมูล อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ. รายงานวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- รัตน์ บัวสนธ์. (2556). ปรัชญาการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรัตน์ วัฒนชนโนบล และคณะ. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ต้นน้ำของชุมชนบ้านถ้ำผึ้ง ตำบลต้นยวน อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2553). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หทัยชนก นันทพานิช. (2550). การจัดการในการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนในป่าชุมชนดงชุมคำ ตำบลถ้ำแซ อำเภอดงรักพิชผล จังหวัดอุบลราชธานี : ความหลากหลายทางชีวภาพของพืชและสัตว์เศรษฐกิจ. รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อัมพาพรรณ พงศ์ผลาดิษฐ์. (2545). การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของพืชสมุนไพรในป่าชุมชน : กรณีศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนจังหวัดสุรินทร์. รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.